

Simoncsics Péter 80 éves*

Ha lenne a tudományos teljesítménynek egy sajátos mértékegysége: az a *scientific production* lenne, rövidítésében **SP**, amely voltaképpen nem más, mint éppen Simoncsics Péter nevének a két kezdőbetűje. De nevezhetném őt (Madách Imre nyomán) az uralisztika Luciferjének is, e g y r é s z t annak alapján, hogy egy 150 oldalas, angol nyelven írt *On Negation in Uralic* című (saját kiadásban: „in editio propria”, saját költséggel megjelentetett) munkájában ő foglalta először össze az uráli nyelvek tagadásával kapcsolatos tudnivalókat. „Hol a tagadás lábát megveti, világodat meg fogja dönteni” – mondja Lucifer az Ember tragédiája első színében. Simoncsics Péternek nem kellett a világot megdöntenie, m á s r é s z t ő sem kerülhette el a sanyarú luciferi sorsot: szakmai pályafutása során neki is meg kellett tapasztalnia a mások rosszindulatából eredő kizárásokat (előbb 1992-ben a budapesti, majd 2003-ban a veszprémi egyetemen is).

Simoncsics Péter 1946. január 17-én született Győrben, de Szegeden nőtt fel, itt végezte általános iskolai és gimnáziumi tanulmányait, és 1964-ben itt lett a szegedi egyetem, az akkori JATE Bölcsészettudományi Karának magyar–angol szakos hallgatója, majd 1966-ban – Hajdú Péter meghívására – felvette harmadik szakként a finnugor B szakot is.

A Simoncsics-életmű másik gyöngyszeme a Párhuzamos életrajzok, amely két tudós nagyság, Hajdú Péter és Robert Austerlitz életpályáját, tudományos munkásságát állítja párhuzamba. Hozzájuk hasonlóan a mi kettőnk életpályája is több szempontból párhuzamokat mutat. Igaz, eltérő indulásokkal: Péter életútja a szokásos módon haladt (általános iskola, gimnázium, egyetem); míg az én életutam meglehetősen másképpen alakult. Hajdú Péter legfőbb törekvése az volt, hogy Szegeden szamojéd nyelvészeti iskolát hozzon létre. Ketten, Márk Tamás és Simoncsics Péter akkor már túl voltak az északi szamojéd (nyenyec) tanulmányokon, így velem együtt a szölkup nyelvvel folytattuk, ez határozta meg az én szűkebb szakmai irányultságomat: én a szamojéd nyelveken belül is mindenekelőtt a szölkup nyelv kutatójának tartom magam.

Simoncsics Péterhez kapcsolódik egy közös anekdotikus élményünk is, amikor is egy véletlen találkozás során egy csemegeboltban mi ketten adtunk „szakmai tanácsot” Kalmár László professzor úrnak, a szegedi kibernetika atyjának, a számítástechnikai képzés szegedi megszervezőjének, akinek a tiszteletére vette fel a számítástechnikai laboratórium a KL ~ KL-nevet (Kalmár László ~ Kibernetikai Laboratórium). A nevezetes „szakmai tanács” azonban csak annyi volt, hogy abban adtunk neki tippetet, mivel vendégelje meg a lakására meghívott tanulmányi csoportjának a hallgatóit: – *De jó, hogy jöttetek! Segítsenek nekem!* – fordult hozzánk. (Pétert, aki szegedi és botanikus édesapja révén „egyetemen belüli” is volt, személyesen is ismerhette.)

Péter 1969-ben fejezte be egyetemi tanulmányait. Friss diplomásként előbb Budapesten, az Országos Széchényi Könyvtár munkatársaként kezdte meg szakmai életpályáját, 1971-ben azonban Hajdú Péter visszahívta Szegedre, az általa akkor alapított akadémiai kutatócsoportba. Két év elteltével azonban, 1971-ben Hajdú Péter engem is átvett

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság ülésén, Budapesten, 2026. március 31-én.

a tanszékére tanársegédnek, így Simoncsics Péternek nemcsak barátja, hanem kollégája is lettem. Hajdú Pétert 1974-ben kinevezték az MTA Nyelvtudományi Intézet igazgatójának, és 1975-ben vitte magával a Domokos Péterből, Csepregi Mártából és Simoncsics Péterből álló kutatócsoportját is.

Ha szakmai életpályáinkban további párhuzamokat keresek, az mindenképpen azok közé kívánkozik, hogy szegedi oktatói és tudományos ténykedésünk mellett mindketten „külszolgálati” lehetőséget is kaptunk: egy sikeres pályázat alapján Simoncsics Péter 1973–1974-ben a bloomingtoni Indiana Egyetem magyar lektoraként dolgozhatott, majd 1976-tól 1981-ig a Turku Egyetem magyar nyelvi oktatója is lett, én pedig 1975–1978 között három tanévben a párizsi INALCO (Keleti Nyelvek és Civilizációk Nemzeti Intézete) magyar lektora voltam. Péter mindezt még megfejlte egy 1988–1992 közötti dániai magyar vendégtanári alkalmazással az aarhusi egyetemen.

Egy újabb párhuzamot mutat az, hogy mindkettőnknek egy-egy válságos időszakban Hajdú Péter őszinte és igaz barátja, Szépe György volt a segítségünkre: amikor 1996-ban – a Bokros-csomag következményeként – a pécsi egyetem megszüntette az én oktatói (fél)állásomat is, Szépe professzor úr volt az, aki engem elkommendált Kecskemétre, Pétert viszont a 2003-as egy tanévnyi veszprémi oktatói kitérőt követően arra biztatta, hogy pályázza meg a kolozsvári egyetem magyar vendégtanári állását. Így mindketten a finnugrisztikától kissé távolabb, más intézményekben, egyfajta „száműzetésben és némi számkivettség-érzésben”, K-kezdetű városokban és végül teljesen egyidőben, 2008 nyarán zártuk le a nyugdíjazásunk előtti aktív munkavállalói időszakunkat.

De rátérve az **SP** lényegére: aki Simoncsics Péter széles körű és sokirányú tudományos munkásságáról akar tájékozódni, annak igen sokfelé kell tekintgetnie. Legcélszerűbb azonban magához az ünnepelthez fordulnia: a Nyelv – művészet – társadalom. Önéletrajzi mozaik, ami pályám Möbius-szalagjának másik oldaláról lemaradt címet viselő összeállításához, amely a Tinta Könyvkiadónál jelent meg 2021-ben a Kiss Gábor által szerkesztett Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához elnevezésű sorozat 220. köteteként. Az abban leírtak tömör összefoglalását adja a Libri könyvkiadó és könyvkereskedő cég online könyvajánlója:

„**Simoncsics Péter** (1946–) tanult szakmája az összehasonlító nyelvészet nekünk, magyaroknak jutó szelete: az uralisztika, elterjedtebb nevén a finnugrisztika. E mesterség birtokában jutott el több országba – az Egyesült Államokba, Finnországba, Dániába és Romániába (Erdélybe) – lektorként és vendégtanárként magyar nyelvet és nyelvészetet, valamint finn nyelvet és finnugor nyelvészetet tanítani. Külföldi útjai során akaratlanul is »belebotlott« a hazai és európai művelődés más területeibe, és találkozott szakmájával érintkező, sőt olykor távolabbi területek (irodalom, nevelés, társadalom, történelem) témáival is. Némely írása emlékezés élő vagy már elhunyt barátokra, pályatársakra, de tudományos igényű írásait is átszövik rokonokhoz, barátokhoz, kollégákhoz fűződő érzelmei, jelzéséül annak, hogy szakmaiság és emberség egymást nem kizáró, hanem kiegészítő minőségek. (...)”

Kedves Péter, drága barátom, a Magyar Nyelvtudományi Társaság finnugor szakosztálya, valamint a magam és minden téged szerető ember nevében kívánok neked még sok-sok szellemi izgalmakban gazdag alkotóévet, jó egészséget, de mindenképpen azt, hogy még épen és egészségesen megérjed kétszer a végtelent (**88**), majd azon túllépve még más új világdimenziókat is!